

Hokim yordamchisi ishdan bo'shatilsa...

2-betda o'qing

441 million so'mdan ortiq zarar qoqlandi

4-betda o'qing

INSON va qonun

2023-YIL
7-NOYABR
SESHANBA

№ 44 (1404)

www.hudud24.uz

@adolat_nashrlari

"ADOLAT" milliy huquqiy axborot markazi nashrlariga obuna bo'ling!

"Adolat nashrlari" telegram kanalida kuzating!

www.adolatmarkazi.uz [telegram.me/hudud24official/](https://t.me/hudud24official/) facebook.com/hudud24official/

VAZIR NAMANGAN VILOYATIDAGI ADLIYA ORGANLARI FAOLIYATI BILAN TANISHDI

Adliya vaziri Akbar Toshqulov Pop va Chust tuman adliya bo'limi, davlat xizmatlari va yuridik xizmat markazlari, FHDY bo'limlarida bo'lib, bevosita fuqarolar bilan ishlash jarayonlarini kuzatdi. Fuqarolar va xodimlar bilan tizimda amalga oshirilishi lozim bo'lgan yangiliklar va amaliyotda mavjud muammolar masalasida muloqot qildi.

Shuningdek, "Madad" NNT hududiy byurolari faoliyatini o'rganish davomida Pop tumanidagi Abu Ali ibn Sino nomidagi ixtisoslashtirilgan o'rmon xo'jaligi hududida uzoq yillardan buyon dehqon xo'jaligi sifatida faoliyat yuritib kelayotgan fuqarolarning yer uchastkasiga bo'lgan huquqiga oid hujjatlarni rasmiylashtirish bilan bog'liq masalada huquqiy yordam ko'rsatilishi jarayoni bilan tanishdi.

Vazir fuqarolarning murojaatlarini tinglab, ularga

huquqiy yordam ko'rsatish bo'yicha mutasaddilarga ko'rsatma berdi hamda o'zboshimchalik bilan egalangan yer uchastkalarini qonuniylashtirish yuzasidan qonunchilik loyihasi haqida ma'lumot berdi.

Shuningdek, Namangandagi 2007-yilda tashkil qilingan 3 ming nafardan ortiq ishchi ishlayotgan yirik korxonalaridan biri – "Chust textile" mas'uliyati cheklangan jamiyat xodimlari bilan muloqot qildi. Tadbirkor bilan bo'lgan muloqotda esa eksport va brend olish sohasini tartibga soluvchi hamda mehnat qonunchiligini qo'llash amaliyoti haqida fikr yuritildi.

Keyingi manzil esa Pop tumanidagi Abdulla Qahhor mahallasida "mahalla beshligi" bilan muloqot bo'ldi. Muloqot davomida aholi muammolarining huquqiy yechimi, sohaga oid qonun hujjatlarining

ijrochilarga yetkazilishi ahvoli hamda mahallani jinoyatdan xoli hududga aylantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar o'rganilib, zarur tavsiya va ko'rsatmalar berildi.

Vazirning yoshlar yetakchisi bilan suhbat jaryonida yoshlar daftariga kiritilgan uyushmagan yoshlarning bo'sh vaqtini maqsadli o'tkazish va ularning bandligini ta'minlashda yoshlar tadbirkorligi uchun qonunchilikda belgilangan imtiyozlar haqida batafsil tushuntirishlar berildi.

Shuningdek, mahallada xotin-qizlarning ijtimoiy hayotdagi huquqiy muammolari hamda zo'ravonliklardan himoya qilishning qonuniy kafolatlari to'g'risida alohida fikr almashildi.

O'z muxbirimiz

2 BONG

Hokim yordamchisi lavozimi joriy qilingani jamiyat uchun ham, davlat uchun ham foydali, albatta. Sababi, davlat har bir mahalla miqyosida aynan hokim yordamchilari orqali ijtimoiy va iqtisodiy muammolarga yanada chuqurroq kirib bormoqda.

HOKIM YORDAMCHISI ISHDAN BO'SHATILSA...

Ammo, hokim yordamchilarining mehnat huquqlari mukammal emasligi muammolarga sabab bo'lmoqda. Masalan, hokim yordamchisi lavozimiga tayinlangan shaxslar ishdan bo'shatilganda, ularning eski ish joyi saqlanib qolishi kerak. Amalda esa bunday bo'lmayotganligi kuzatilayapti.

Xo'sh, bu masalada normativ-huquqiy hujjatlarda nima deyilgan? Aslida ish beruvchi sifatida davlat tashkilotlari yuqoridagi vaziyatga qanday qaramoqda? Ish beruvchi hokim yordamchisining avvalgi ish joyini saqlashga, band qilishga haqlimi yoki yo'q?!

Bu masalani amaldagi normativ-huquqiy hujjatlar bilan tahlil qiladigan bo'lsak, hokim yordamchilarining mehnat munosabatlari masalasida qonunosti aktlarda bir qancha imtiyozlarni ko'rishimiz mumkin. Xuddi shu mavzuda mehnat huquqi bo'yicha mutaxassis-ekspert Saidali Muxtoraliyev Yuristkadr telegram kanalida bir qator sabablarni keltirib o'tgan.

Birinchidan, Mehnat kodeksida aynan shu masalaga doir alohida majburiy normalar mavjud emas. Ikkinchidan, Prezidentimizning 2021-yil 3-dekabrda "Mahallada tadbirkorlikni rivojlantirish, aholi bandligini ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish bo'yicha davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari to'g'risida"gi farmonning 6-bandida "Vazirliklar, idoralar, tijorat banklari, mahalliy ijro hokimiyati organlari rahbarlariga hokim yordamchilari lavozimiga tayinlangan xodimlarning avvalgi ish joyidagi lavozimini ikki yilgacha muddatga saqlab qolish, mazkur davrda ushbu lavozimga boshqa shaxslarni muddatli mehnat shartnomasi asosida vaqtincha ishga qabul qilish tavsiya etilsin" deyilgan.

Ko'rinib turibdiki, bu normada hokim yordamchisi lavozimiga tayinlangan shaxsning oldingi ish joyini 2 yilgacha saqlab qolish masalasi, bu lavozimga boshqa shaxslarni muddatli shartnoma asosida ishga qabul qilish tavsiya etilgan! Ya'ni, ushbu tavsiyalar majburiy xarakterga ega emas, ish beruvchi hokim yordamchisi lavozimiga o'tib ketgan shaxsning ish joyini saqlashga va bu lavozimga boshqalarni muddatli qilib ishga olishga majbur emas.

Demak, hammasi ish beruvchining o'ziga, uning xohish-istagiga havola. Prezident farmonining 6-bandidagi hokim yordamchisi lavozimiga boshqalarni muddatli shartnoma asosida ishga qabul qilishga oid yuqoridagi tavsiya faqatgina yangitdan ishga qabul qilinayotgan shaxslargagina tegishli, bu lavozimga shu korxonaning o'zidan boshqa ishga o'tkazish tartibida o'tkazilayotgan va ishlab turgan xodimlarga tegishli emas.

Aksariyat vazirlik va idoralar, tijorat banklari bu tavsiyani o'zlari uchun majburiyat sifatida rasmiylashtirgan. Ya'ni, o'z xodimlari bo'lgan nomzodlarni eski Mehnat kodeksining 97-moddasi 1-bandiga asosan o'zaro kelishuv asosida bo'shatib, bo'shatish buyruqlarida ularning ish joylarini 2 yil davomida saqlab qolinishini qayd etgan. Ko'plab nomzodlar "issiq joylari"ni ushbu buyruqlarga ishonib, erta bir kun o'z ishiga qaytib kelishiga umid qilib tark etgan, ammo...

Afsuski, bugungi kunda bu buyruqlar faqat qog'ozlarda qolib ketmoqda, amalda esa hokimga ariza yozib, lavozimidan bo'shaganlarning ayrimlari hozir o'z ishlariga qayta olmayapti.

Bu esa mahallalarda oilaviy tadbirkorlik, ishsizlikni bartaraf etish, yangi ish o'rni yaratish masalalarida hokimliklarga yaqindan ko'maklashayotgan bo'g'inga e'tibor berishni, tegishli normalarni qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi.

Jahongir QURBONOV,

Toshkent davlat yuridik universiteti o'qituvchisi

JARAYON

Prezidentimizning 2022-yil 28-yanvardagi "2022 - 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi farmonida davlat fuqarolik xizmatchilarining faoliyatini huquqiy tartibga solishda bir qator maqsad va yo'nalishlar belgilab berilgan.

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATINI RIVOJLANTIRISH —

USTUVOR MASALA

Jumladan, farmonning 1-ilovasi, 1-ustuvor yo'nalishi "Inson qadriini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish" deb belgilangan bo'lib, ustuvor yo'nalishning maqsadi davlat fuqarolik xizmati tizimini zamonaviy standartlar asosida tashkil etishga qaratilgan.

Unga ko'ra:

davlat xizmatida korrupsiya omillarini bartaraf etish, kadrlarni tanlov asosida ishga qabul qilish va ular faoliyati samaradorligini baholashning huquqiy asoslarini takomillashtirish, davlat xizmatchilari va davlat organlari faoliyatini eng muhim samaradorlik ko'rsatkichlari (KPI) asosida baholash tizimi bo'yicha "Milliy reyting" tizimini joriy etish, davlat xizmatchilarining kasbiy tayyorgarlik, moddiy va ijtimoiy ta'minot darajasini oshirish tizimini takomillashtirish, mahalliy hokimlik organlari, vazirlik va idoralarga rahbarlik lavozimlari uchun munosib nomzodlarni tayyorlash maqsadida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish, davlat xizmatiga kirish, baholash va xizmatni o'tash bilan bog'liq jarayonlarni raqamlashtirishni nazarda tutuvchi "Raqamli davlat xizmati" loyihasini amalga oshirish, davlat organlarida ish vaqti va mehnat me'yorlari bo'yicha talablarni qayta ko'rib chiqish vazifasi belgilandi. Mazkur maqsad davlat fuqarolik xizmatchilarini rag'batlantirishda samaradorlik ko'rsatkichlarining aniq mezonlari ishlab chiqilishi uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Rivojlangan mamlakatlarda davlat fuqarolik xizmatchisiga nisbatan rag'batlantirish choralarini qo'llash to'g'risidagi masalani hal etish chog'ida e'tiborga olinadigan birinchi masala eng muhim samaradorlik ko'rsatkichlarini bajarganlik va oshirib bajarganlik hisoblanadi. Mazkur mezonni aniqlashda zamonaviy davlat fuqarolik xizmatida KPI (Key Performance Indicators) nomi bilan ataladigan tushuncha alohida ahamiyatga egadir.

Davlat xizmatchilarining kasbiy tayyorgarlik, moddiy va ijtimoiy ta'minot darajasini oshirish maqsadida quyidagilarni amalga oshirish belgilanmoqda:

- barcha darajadagi rahbar kadrlar va xodimlarning "hayot davomida ta'lim olish" (Life Long Learning) tamoyili asosida butun faoliyati davomida o'zlariga zarur bo'lgan ko'nikmalarini rivojlantirib borishga qaratilgan malaka oshirish tizimining yagona qoidalarini belgilash;
- davlat fuqarolik xizmatchisining uzluksiz malakasini oshirish va kasbiy rivojlanishi davlat fuqarolik xizmatini o'tashning muhim sharti etib belgilash;
- davlat fuqarolik xizmatchilarining ko'nikmalarini oshirishda davlat buyurtmasini shakllantirish tizimini ishlab chiqish;
- davlat fuqarolik xizmatchilarini o'qitish, qayta tayyorlash va malakasini oshirishning interfaol shakllari, shuningdek, ularning yangi bilim va ko'nikmalarni egalashi uchun barchaga ochiq bo'lgan elektron o'quv dasturlari hamda platformalarni ishlab chiqish;
- davlat fuqarolik xizmatchilarining malakasini oshirish bilan shug'ullanuvchi davlat va nodavlat ta'lim muassasalarining reyestrini yuritish;
- vazirlik va idoralar huzuridagi malaka oshirish markazlarida davlat fuqarolik xizmatchilarini o'qitish jarayonida umumiy ilmiy-uslubiy tizimni yo'lga qo'yish va monitoring qilish;
- davlat fuqarolik xizmatchilarining moddiy va ijtimoiy ta'minot darajasini oshirish.

"Davlat fuqarolik xizmati to'g'risida"gi qonunning 44-45-moddalari davlat fuqarolik xizmatchilarini rag'batlantirish masalalariga bag'ishlangan bo'lib, 44-moddaga ko'ra, davlat fuqarolik xizmatchisiga quyidagi rag'batlantirish choralarini qo'llanilishi mumkin:

lavozim maoshiga qo'shimcha ustamalar, pul mukofoti, navbatdan tashqari malaka darajasini berish, minnatdorchilik e'lon qilish, qimmatbaho sovg'a, esdalik yoki ko'krak nishoni yoxud yorliq bilan mukofotlash.

Davlat fuqarolik xizmatchisi alohida xizmatlari uchun qonunchilikda belgilangan tartibda davlat mukofotlariga taqdim etilishi mumkin. Davlat fuqarolik xizmatchisiga nisbatan rag'batlantirish choralarini qo'llash davlat organining rahbari tomonidan yoki uning tavsiyasi-ga ko'ra amalga oshiriladi.

Alisher JO'RAYEV,

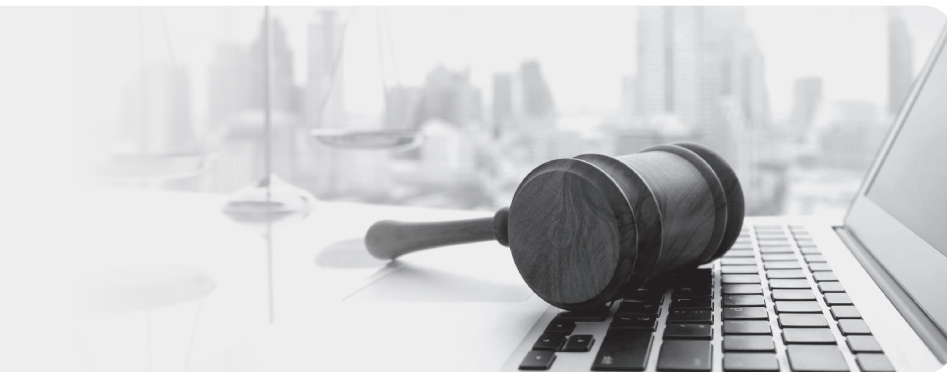
Toshkent davlat yuridik universiteti o'qituvchisi

Savollarga “Madad” NNT Samarqand shahar huquqiy maslahat byurosi bosh mutaxassisi

Malika TOLLIBAYEVA
javob berdi

TUHMAT QILGANGA JAZO YO‘QMI?

– Bir yigitning qilgan tuhmati tufayli oilam buzilib ketyapti. Turmush o‘rtog‘im sudga ajrashish uchun ariza bergan. Shu holatda menga qanday maslahat berasiz? Tuhmat qilgan yigitga nisbatan qonuniy javobgarlik bormi?

Zuhra AKRAMOVA,
Tayloq tumani

– Konstitutsiyamizga muvofiq, har kim o‘z sha‘ni va obro‘sig qilingan tajovuzlardan himoyalaniş huquqiga egaligi kafolatlangan. Holatni “tuhmat” deb topishning uchta belgisi bor: tuhmat qilayotgan shaxs o‘zining tarqatayotgan ma‘lumoti yolg‘on ekanini oldindan biladi; ma‘lumot boshqa jismoniy va yuridik shaxsga nisbatan qaratilgan bo‘ladi; tarqatayotgan bu ma‘lumotlarda shaxsni yoki tashkilotni sharmanda qilish ehtimoli mavjud bo‘ladi.

Jinoyat kodeksining 139-moddasiga ko‘ra, javobgarlik yuzaga kelishi uchun aniq ma‘lumotlar mavjud bo‘lishi mumkin va avvalgi yoki hozirgi davrga tegishli bo‘lishi kerak. Agar aybdor boshqa shaxs haqida uni sharmanda qiluvchi, ammo haqiqatga to‘g‘ri keladigan ma‘lumotlarni tarqatgan bo‘lsa, uni tuhmatda ayblab, javobgarlikka tortib bo‘lmaydi. Shu sababli, sudga uni ham guvohlikka chaqirish kerak. Oilani saqlab qolish uchun sud qonuniy asoslarda ish ko‘radi.

XORIJDAGI SHAXS QANDAY USHLAB BERILADI?

– Xorijiy davlat hududida bo‘lgan shaxsni ushlab berish tartibi haqida ma‘lumot bersangiz?

Linda QO‘ZIYEVA,
Samarqand shahri

– Jinoyat-prosessual kodeksning 599-moddasiga ko‘ra, O‘zbekiston Respublikasining qonunchiligi va xalqaro shartnomalarda nazarda tutilgan tartibda yoki o‘zarolik prinsipi asosida O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi xorijiy davlatning vakolatli organiga xorijiy davlat hududida bo‘lgan shaxsni jinoyi javobgarlikka tortish yoki hukmni ijro etish uchun ushlab berish to‘g‘risida so‘rov yuborishi mumkin.

Xorijiy davlat hududida bo‘lgan shaxsni ushlab berish to‘g‘risida o‘zarolik prinsipi asosida so‘rov yuborish, agar so‘rov yuborilishiga sabab bo‘lgan qilmish har ikkala davlat qonunchiligiga muvofiq jinoyi jazolanadigan qilmish bo‘lsa va shaxs jinoyi javobgarlikka tortish uchun ushlab berilgan taqdirda – uni sodir etganlik uchun bir yildan kam bo‘lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish tarzidagi jazo yoki og‘irroq jazo nazarda tutilganda yoxud shaxs hukmni ijro etish uchun ushlab berilgan taqdirda – u olti oydan kam bo‘lmagan muddatga ozodlikdan mahrum qilish tarzidagi jazoga yoki og‘irroq jazoga hukm qilinganida amalga oshiriladi.

TALABANI O‘QISHGA TIKLASH TARTIBI QANDAY?

– O‘qishdan chetlashtirilgan talabani talabalar safiga qayta tiklash qanday tartibda amalga oshiriladi?

Dilorom ERNAZAROVA,
Samarqand tumani

– Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 20-iyundagi “Oliy ta‘lim muassasalariga o‘qishga qabul qilish, talabalar o‘qishini ko‘chirish, qayta tiklash va o‘qishdan chetlashtirish tartibi to‘g‘risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida”gi 393-sonli qaroriga ko‘ra, barcha o‘quv shakllari bo‘yicha talabalar safiga qayta tiklash to‘lov-kontrakt asosida amalga oshiriladi. O‘qishdan chetlashtirilgan (kursdan qoldirilgan) o‘quv yilida talabani kursiga o‘qishga qayta tiklashga (ko‘chirib tiklashga) yo‘l qo‘yilmaydi.

XODIMLAR SONINI YASHIRGAN RAHBARGA QANDAY CHORA KO‘RILADI?

– Men ishlayotgan tashkilotda rasman ishlayotgan xodimlardan tashqari norasmiy ishlayotgan shaxslar ham bor. Ularning hisobiga to‘liq stavkalar soni kamayib ketmoqda. Korxonamizga tekshirish kelganida esa rahbarimiz xodimlar sonini kamaytirib, faqat rasman ishlovchilarning ro‘yxatini beradi. Bunday holatda unga qanday chora ko‘rilishi mumkin?

Rustam PARMONOV,
Samarqand shahri

– Ma‘muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksning 175⁵-moddasiga ko‘ra, xodimlar sonini yashirish – bazaviy hisoblash miqdorining o‘n baravari (3 million 300 ming so‘m) miqdorida jarima solishga sabab bo‘ladi. Agar xuddi shunday huquqbuzarlik ma‘muriy jazo chorasini qo‘llanilganidan keyin bir yil davomida takror sodir etilgan bo‘lsa, – bazaviy hisoblash miqdorining yigirma baravari (6 million 600 ming so‘m) miqdorida jarima solishga sabab bo‘ladi.

MEROS QILINGAN UY-JOYGA SOLIQ TO‘LASH...

– Uy-joy meros qilib qoldirilgan. Unga to‘lanadigan mol-mulk solig‘i qanday aniqlanadi?

To‘tigul ABSALIYEVA,
Samarqand shahri

– Soliq kodeksining 423-moddasiga ko‘ra, mol-mulk solig‘ini hisoblab chiqarish soliq to‘lovchining yashash joyidan qat‘iy nazar, soliq solish obyekti joylashgan yerdagi soliq organlari tomonidan ko‘chmas mulkka bo‘lgan huquqlarni davlat ro‘yxatidan o‘tkazuvchi organning ma‘lumotlari asosida amalga oshiriladi. Meros bo‘yicha o‘tgan mol-mulk uchun soliq merosxo‘rda mulk huquqi vujudga kelgan oydan e‘tiboran to‘lanadi. Soliq davri uchun soliqni to‘lash teng ulushlarda 15 aprelga va 15 oktabrga qadar amalga oshiriladi.

QANDAY JAVOBGARLIK BOR?

– Turmush o‘rtog‘im bilan ajrashganman. Lekin u har kuni bolamning bog‘chasiga borib janjal ko‘tarib, uning tinchini buzayapti. O‘g‘limni bir necha marotaba olib qochib ketdi. Uning bu xatti-harakatlariga nisbatan qanday javobgarlik bor?

Oygul BURANBOYEVA,
Urgut tumani

– Oila kodeksining 76-moddasiga ko‘ra, boladan alohida yashayotgan ota (ona) bola bilan ko‘rishish, uning tarbiyasida ishtirok etish va ta‘lim olishi masalasini hal etishda qatnashish huquqiga ega. Bola bilan birga yashayotgan ota (ona) bolaning ona (ota)si bilan ko‘rishishiga, agar bunday ko‘rishish bolaning jismoniy va ruhiy sog‘lig‘iga, axloqiy kamolotiga zarar keltirmasa, qarshilik qilmasligi kerak. Agar bolangizning sog‘lig‘iga, yashashiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadigan holatlar mavjud bo‘lsa, tegishli dalillarni to‘plab, fuqarolik sudiga otalikdan mahrum qilish to‘g‘risida da‘vo arizasi bilan murojaat qiling.

4 MUROJAATLAR ADLIYA NIGOHIDA

ANDIJON

Andijon tumanidagi Do'ngqishloq mahallasida yashovchi N. Yuldashevning tuman hokimligi tomonidan berilgan yer maydoni olib qo'yilib, yetkazilgan zararni to'lab berilmaganidan norozi bo'lib yo'llagan murojaati Andijon viloyat adliya boshqarmasi tomonidan o'rganib chiqildi.

441 MILLION SO'MDAN ORTIQ ZARAR QOPLANDI

Aniqlanishicha, N. Yuldashev Andijon tuman hokimining 1995-yil 27-noyabrdagi qaroriga asosan tashkil etilgan 42.4 gektar yer maydonidagi mevali bog'ni yer maydonidan tashqari holatda xususiy mulk sifatida sotib olgan. Unga mulkiy huquqni tasdiqlovchi davlat orderi kadastr organi tomonidan 1996-yil 15-avgust kuni 1422-raqam bilan davlat ro'yxatidan o'tkazib berilgan. Ammo tuman hokimligi tomonidan Prezidentimizning 2021-yil 12-iyuldagi "Yangi Andijon shahrini barpo etish ishlarini samarali tashkil etishga doir chora-tadbirlar to'g'risida"gi qaroriga hamda Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 20-avgustdagi 479-sonli farmoyishiga asosan, fuqaro N. Yuldashevga tegishli xususiy mulk 16.8 gektar tokzorlar buzib yuborilib, kompensatsiya to'lovlari to'lab berilmagan.

Vaholanki, Vazirlar Mahkamasining 2011-yil 25-maydagi 146-sonli qarori bilan tasdiqlangan "Yer uchastkalari egalari, foydalanuvchilari, ijarachilari va mulkdorlariga yetkazilgan zararlar, qishloq xo'jaligi va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishi nobudgarchiliklariga, shuningdek, yerlarning qishloq xo'jaligi muomalasidan chiqishiga sabab bo'lgan hollarda yetkazilgan zarar o'rnini qoplash tartibi to'g'risida"gi Nizomga ko'ra, yer uchastkalari jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yilishi munosabati bilan jismoniy va yuridik shaxslarga yetkazilgan zararlarni qoplash "Yer uchastkalarini kompensatsiya evaziga jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish tartib-taomillari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonuni va boshqa qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Shunga ko'ra, fuqaro manfaatini ko'zlab fuqarolik ishlari bo'yicha Andijon tumanlararo sudiga Andijon tuman hokimligidan 441 million 421 ming 232 so'm kompensatsiya to'lovini undirish yuzasidan da'vo arizasi kiritilib, da'vo sud tomonidan qanoatlantirishiga erishildi.

Alisher HASANOV,
Andijon viloyat adliya boshqarmasi mas'ul xodimi

XORAZM

Mehnat kodeksining 312-moddasiga ko'ra, mehnat intizomini buzganligi uchun ish beruvchi xodimga hayfsan, o'rtacha oylik ish haqining o'ttiz foizidan ko'p bo'lmagan miqdorda jarima, (ichki mehnat tartibi qoidalarida xodimga o'rtacha oylik ish haqining ellik foizidan ko'p bo'lmagan miqdorda jarima solinishi hollari nazarda tutilishi mumkin), mehnat shartnomasini bekor qilish intizomiy jazo choralarini qo'llashga haqli ekanligi belgilangan.

INTIZOMIY JAZO TURLARI

Intizomiy jazo choralarini ishga qabul qilish huquqi berilgan shaxslar (organlar) tomonidan qo'llaniladi.

Shuningdek, mehnat qonunchiligiga ko'ra, ish beruvchi xodimdan intizomiy jazo chorasi qo'llanilguniga qadar yozma tushuntirishni talab qilishi, shu jumladan, agar intizomiy qilmish xizmat tekshiruv natijalariga ko'ra aniqlangan bo'lsa, talab qilishi shartligi, xodimning yozma tushuntirish taqdim etishni rad etganligi intizomiy jazo chorasi qo'llanilishi uchun monelik qilmaydi va hozir bo'lgan guvohlar ko'rsatilgan holda dalolatnoma bilan rasmiylashtirilishi belgilangan.

Har bir intizomiy qilmish uchun faqat bitta intizomiy jazo chorasi qo'llanilishi mumkin. Xodimga intizomiy jazo chorasini qo'llash ish beruvchining buyrug'i bilan rasmiylashtiriladi.

Ish beruvchining xodimga nisbatan intizomiy jazo chorasini qo'llash to'g'risidagi buyrug'i qabul qilingan kundan e'tiboran uch ish kuni ichida, xodim ishda bo'lmagan vaqt hisobga olinmasdan, unga jazoning sabablari ko'rsatilgan holda imzo qo'ydirib e'lon qilinadi.

Xusen ISKANDAROV,
Tuproqqal'a tuman adliya bo'limi yuridik xizmat ko'rsatish markazi boshlig'i

SURXONDARYO

Fuqarolar tasarrufida bo'lgan uylar buzilgan taqdirda, mulkdorlarga ularning tanlovi bo'yicha va taraflar kelishuviga ko'ra, uy-joy maydonining ijtimoiy normasidan kam bo'lmagan sahdagi, barcha qulayliklari bo'lgan, avvalgisiga teng qimmatli boshqa turar joy mulk qilib beriladi hamda dov-daraxtlarning bozor qiymati to'lanadi yoxud buzilayotgan uy, boshqa imoratlar, inshootlar va dov-daraxtlarning bozor qiymati, shuningdek, yerga bo'lgan huquqning bozor qiymati to'liq hajmda to'lanadi.

UY-JOYI BUZILAYOTGAN JISMONIY SHAXSLAR...

Buzilayotgan uyning yoki yerga bo'lgan huquqning bozor qiymati berilayotgan uy-joyning yoki yer uchastkasiga bo'lgan huquqning bozor qiymatidan ortiq bo'lgan taqdirda oradagi bu farq mulkdorga to'lab berilishi lozim.

Berilayotgan uy-joyning yoki yer uchastkasiga bo'lgan huquqning bozor qiymati buzilayotgan uyning (kvartiraning) yoki yer uchastkasiga bo'lgan huquqning bozor qiymatidan ortiq bo'lgan taqdirda esa, ushbu farq mulkdor tomonidan qaytarilishi talab etilmaydi.

Uy-joy maydonining ijtimoiy normasi Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari tomonidan belgilanadi va uning maydoni bir kishi hisobiga 16 m.kv.dan, kreslo-aravachada harakatlanadigan nogironlar uchun esa, 23 m.kv.dan kam bo'lmashligi lozim.

Xurshid SHARIPOV,
Boysun tuman adliya bo'limi davlat xizmatlari markazi yetakchi mutaxassisi

SAMARQAND

SAYYOR QABUL — MUAMMOLARGA ANIQ YECHIM

Joriy yilning 30-31-oktabr kunlari Prezident maslahatchisi o'rinbosari U. Muhammadiev rahbarligida sud-huquq masalalari bo'yicha Samarqand viloyatida bo'lib o'tgan ommaviy sayyor qabullar "Davlat idoralari xalqqa xizmat qilishi kerak!" degan tamoyil asosida tashkil etildi.

Sayyor qabul doirasida viloyat adliya boshqarmasi tomonidan viloyat aholisining muammolari o'rganildi. Samarqand va Kattaqo'rg'on shaharlari, Toyloq va Payariq tumanlarida mintaqaviy tarzda o'tkazilgan adliya qabullariga kelgan fuqarolar ish haqini undirish, mehnat va bandlik munosabatlari, aliment, uy-joy, egalik huquqi, snos, yuridik faktlar

masalasi, pensiya, tibbiyot, ijtimoiy himoya, ijtimoiy, iqtisodiy, fuqarolik sud-huquq tizimidagi muammolar, qonuniy huquqlaridan foydalanish, ta'minot, meros, shuningdek, fuqarolik holati bilan bog'liq boshqa masalalar yuzasidan viloyat adliya boshqarmasi boshlig'i S. Nuriyev bilan yuzma-yuz muloqotda bo'lishdi. Aholini qiynayotgan barcha masalalar yuzasidan murojaatlar ijro uchun qabul qilindi.

Xususan, fuqaro O. Jo'rayev va Z. Ochilovlar uzoq yillar mobaynida foydalanilmagan mehnat ta'tillari, ishdan noqonuniy bo'shatilgani, H. Ro'ziyeva 16 yildan beri ijarada yashashi, ijtimoiy uyga muhtojligi, farzandlariga aliment undira olmayotgani, D. Narziyeva uy bo'yicha nizoli vaziyatni qonuniy bartaraf

etish, R. Normatova noqonuniy qurilish bilan bog'liq muammosi, X. Eraliyeva va bir guruh fuqarolar esa homiladorlik tug'uruq ta'tilidan qaytgach ishga tiklanmayotganidan norozi bo'lib, muammolariga qonuniy yechim topishda yordam so'ragan.

Sayyor qabul davomida viloyat adliya boshqarmasiga 50 ga yaqin murojaatlar kelib tushdi. Ularning 14 tasi joyida o'rganilib, ijobiy hal etildi. Shuningdek, tizim xodimlari tomonidan fuqarolarga huquqiy tushuntirishlar berilib, ayrim murojaatlar tegishli tashkilot va mas'ullarga ko'rib chiqish uchun yuborildi.

Samarqand viloyat adliya boshqarmasi Axborot xizmati

SURXONDARYO

2023-yil 5-sentabrda "Aholining ijtimoiy ehtiyojmand ayrim toifalarini qo'llab-quvvatlash va ularning bandligiga ko'maklashish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi hukumat qarori qabul qilindi.

OZOD QILINGAN SHAXSNI
ISHGA QABUL QILGANDA...

Unga ko'ra, 2023-yil 1-oktabrdan jazoni ijro etish muassasalaridan ozod qilingan shaxslarni ishga qabul qilgan ish beruvchilarga har bir shaxs uchun 3 oydan ortiq muddatda mehnat faoliyatini davom ettirgandan so'ng BHMning 3 baravari (990 ming so'm) miqdorida bir martalik subsidiya ajratiladi. Budget tashkilotlari, davlat korxonalari, ustav (fondi) kapitalida davlat ulushi 50 foiz va undan ortiq bo'lgan yuridik shaxslar bundan mustasno.

2025-yil 1-yanvargacha tadbirkorlarga jazoni ijro etish muassasalaridan ozod qilingan shaxslarning nazoratda

bo'lgan (probatsiya) davrida mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlari bo'yicha to'langan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini qaytarib berish tizimi joriy etiladi.

Shuningdek, 2023-yil 1-oktabrdan "Ishga marhamat" monomarkazlari va kasb-hunarga o'qitish markazlarida jazoni ijro etish muassasalaridan ozod qilingan shaxslarga kasb-hunar va tadbirkorlik ko'nikmalarini o'rgatish, jazoni ijro etish muassasalaridan ozod qilingan shaxslarni tashkilotlardagi mavjud bo'sh (vakant) hamda zaxiraga qo'yiladigan ish o'rinlariga ishga joylashtirish tizimi yo'lga qo'yiladi.

Mazkur qaror bilan jazoni ijro etish muassasalaridan ozod qilingan shaxslarni ishga olgan ish beruvchilarga Bandlikka ko'maklashish davlat jamg'armasi mablag'lari hisobidan subsidiya berish tartibi to'g'risidagi nizom qabul qilindi.

Unga ko'ra, ish beruvchilar jazoni ijro etish muassasalaridan ozod qilingan shaxsni ishga qabul qilgandan so'ng 3 oydan ortiq muddatda mehnat faoliyatini davom ettirgandan keyin subsidiya olish uchun tuman (shahar) kambag'allikni qisqartirish va bandlikka ko'maklashish bo'limlariga yozma ravishda yoki YalDXP (my.gov.uz) orqali murojaat qiladi.

Temurmalik AKIBOV,

Sho'rchi tuman adliya bo'limi yuridik xizmat ko'rsatish markazi bosh yuriskonsulti

SIRDARYO

Sirdaryo viloyat adliya boshqarmasi tomonidan "Komp-servis market" MChJ rahbari D. Qurbonovning murojaati o'rganib chiqildi.

MAJBURIYATNI
UNUTGAN UNITAR
KORXONA

Aniqlanishicha, "Komp-servis market" MChJ va Mirzaobod tuman yo'llardan foydalanish unitar korxonasi o'rtasida 2022-yil avgust oyida mahsulot yetkazib berish va xizmat ko'rsatish to'g'risida shartnoma imzolangan.

Unga ko'ra, mas'uliyati cheklangan jamiyat tomonidan buyurtmachiga 18 turdagi 10 million 155 ming ofis jihozlari belgilangan muddatlarda yetkazib berilgan, shuningdek, 9 turdagi ofis texnikalariga 6 million 100 ming so'mlik xizmatlar ko'rsatilgan. Ammo unitar korxonasi shartnoma shartlarini bajarmasdan bajarilgan ishlar uchun to'lovlarni amalga oshirishni paysalga solgan.

O'rganish davomida mazkur qarz-dorlik taraflar o'rtasida tasdiqlangan solishtirma dalolatnomada ham o'z tasdig'ini topdi.

"Komp-servis market" MChJ tomonidan tuman yo'llardan foydalanish unitar korxonasiga bir necha bor og'zaki va yozma ravishda qarz-dorlikni to'lashni so'rab qilgan murojaatlar javobsiz qoldi.

"Xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to'g'risida"gi qonunning 32-moddasiga asosan yetkazib berilgan tovarlar (ishlar, xizmatlar) haqini o'z vaqtida to'lamaganlik uchun sotib oluvchi (buyurtmachi) yetkazib beruvchiga o'tkazib yuborilgan har bir kun uchun kechiktirilgan to'lov summasining 0,4 foizi miqdorida, ammo kechiktirilgan to'lov summasining 50 foizidan ortiq bo'lmagan miqdorida penya to'laydi.

Yuqoridagilarga asosan, adliya boshqarmasi tomonidan "Komp-servis market" MChJ manfaatida Guliston tumanlararo iqtisodiy sudiga da'vo arizasi kiritildi.

Mazkur da'vo arizasi qanoatlantirilib, sudning hal qiluv qarori bilan Mirzaobod tuman yo'llardan foydalanish unitar korxonasi hisobidan MChJ foydasiga 16 million 255 ming so'm asosiy qarz va 1 million 200 ming so'm miqdorida penya undirilishi belgilandi.

Javohir KOMILOV,

Sirdaryo viloyat adliya boshqarmasi mas'ul xodimi

NAVOIY

"DEKRET" PULLARINI OLOLMAGAN 22 NAFAR XODIM...

Davlat tashkilotida ishlab turib, "dekret" pulini ololmagan fuqaroning muammosi Konimex tuman davlat xizmatlari markaziga arxiv ma'lumotlarini olishga kelganda ayon bo'ldi.

Ayol tumandagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarining birida o'qituvchi bo'lib ishlashini va olti oydan buyon "dekret" pulini ololmayotganini aytdi. Mazkur qoidabuzarlik bo'yicha murojaat qilolmasligining boisi aniq. U hali yana shu idorada ishlaydi, ish joyida moliya bo'limi bilan yaxshi-yomon bo'lgisi yo'q. Hamma gap haq bo'la turib,

huquqini talab qilolmaslikda.

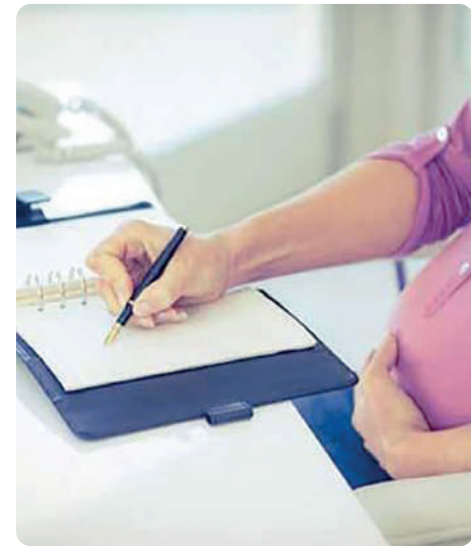
Konimex tumanidagi maktabgacha va maktab ta'limi bo'limida "Davlat ijtimoiy sug'urtasi bo'yicha nafaqalar tayinlash va to'lash tartibi to'g'risida"gi Nizom talablari ijrosi tuman adliya bo'limi tomonidan tahlil qilindi.

Aniqlanishicha, mazkur muassasada Mehnat kodeksining 404-moddasi va yuqorida qayd qilingan Nizom talablari qo'pol ravishda buzilgan. Tuman maktabgacha va maktab ta'limi bo'limi tomonidan 2023-yilning mart, aprel, may oylarida homiladorlik va tug'ish ta'tiliga

chiqqan 22 nafar xodimga hisoblangan 191 million 896 ming so'm miqdordagi mablag' to'lab berilmagan. Tuman adliya bo'limining qonuniy aralashuvi bilan 22 nafar xodimga hisoblangan 191 million 896 ming so'm miqdordagi mablag' undirib berildi. Bu qoidabuzarlikka sud idoralari aralashuvisiz, adliya bo'limining maktabgacha va maktab ta'limi bo'limi rahbari nomiga kiritgan taqdimnomasiga muvofiq chek qo'yildi.

Nurali ISROILOV,

Konimex tuman adliya bo'limi boshlig'i

NAMANGAN

YETTI YIL CHO'ZILGAN KOMPENSATSIYA

Uchqo'rg'on tumanidagi "Istiqbol" mahallasida yashovchi fuqaro S.N. tuman adliya bo'limiga murojaat qilib, 2017-yilda Uchqo'rg'on shahar, "Do'stlik" mahallasi, "Do'stlik" ko'chasida joylashgan savdo shoxobchasi bino-inshootlari davlat va jamoat ehtiyojlari uchun olinib, buzib tashlangan bo'lsa-da, tuman hokimligi tomonidan hozirgi kunga qadar kompensatsiya puli to'lab berilmaganidan noroziligini bildirib, amaliy yordam so'ragan.

Aniqlanishicha, tuman hokimining 2017-yil 4-dekabrda qabul qilgan qarori bilan Uchqo'rg'on shahar, Do'stlik mahal-

lasi hududida "O'zshaharsozlik LITI" davlat unitar korxonasi tomonidan tasdiqlangan shahar "Bosh rejasi"ga asosan yo'l kengayishi, madaniyat va istirohat bog'ini qayta ta'mirlash munosabati bilan fuqaroning savdo shoxobchasi buzilishga tushgan. Biroq tuman hokimligi tomonidan 2023-yilning 3-choragiga qadar fuqaroga olib qo'yilgan yer maydoni va buzilishga tushgan savdo shoxobchasi uchun kompensatsiya to'lab berilmagan.

Murojaatni o'rganish yakuniga ko'ra, tuman hokimligiga nisbatan davlat va jamoat ehtiyojlari uchun yer uchast-

kalarini olib qo'yish munosabati bilan yetkazilgan zarar uchun kompensatsiya pulini qoplash majburiyatini yuklash to'g'risida fuqarolik ishlari bo'yicha Uchqo'rg'on tumanlararo sudiga da'vo arizasi kiritilgan edi. Mazkur da'vo ariza sud tomonidan ko'rib chiqilib, javobgar – tuman hokimligidan fuqaro foydasiga 155 million 313 ming 963 so'm undirish to'g'risida hal qiluv qarori chiqarildi.

Nafisa RUSTAMOVA,

Uchqo'rg'on tuman adliya bo'limi boshlig'i

6 KO'ZGU

☐ **Shartnoma – bu ikki yoki undan ortiq shaxslar o'rtasidagi kelishuv bo'lib, shunchaki rasmiylik uchun tuzilmasdan tomonlarning huquq va majburiyatlarini belgilab beradi.**

SHARTNOMA TUZISHDA

7 muhim qoida

Shartnomani tuzishda quyidagi qoidalarga amal qilish uning xavfsizligini ta'minlaydi:

1. Shartnoma tuzishda tomonlarning vakolatlari mavjudligi, bunda tashkilot, MChJ yoki boshqa yuridik shaxs rahbariga Nizom asosida shartnoma tuzish huquqi mavjudligiga e'tibor berish.

2. Shartnomaning predmeti, ya'ni tovar, ishlarni bajarish yoki xizmatlar aniq tavsiflangan bo'lishi kerak. Uning turi, hajmi, sifati, markasi, rusumi va boshqa jihatlari shartnomada to'liq ko'rsatilgan bo'lishi kerak.

3. Shartnomaning bajarilishi, tovarlarning qachon va qayerga qanday yetkazib berilishi yoki xizmatlarning, ishlarning bajarilishi, topshirish va qabul qilish qanday tartibda, kim tomonidan qabul qilinishi, tovarlarning sifati va butligini ta'minlash kabi holatlarga e'tibor berish kerak.

4. Neustoyka, penya va jarimalarni belgilash. Fuqarolik kodeksining 260-moddasiga ko'ra, qonun hujjatlari yoki shartnoma bilan belgilangan, majburiyatni bajarmagan yoki lozim darajada bajarmagan taqdirda kreditorga to'lashi shart bo'lgan pul summasi neustoyka hisoblanadi. Neustoyka jarima yoki penya shaklida bo'lishi mumkin.

5. Sudgacha hal qilish tartibi. Huquqlari va qonuniy manfaatlarini buzilgan xo'jalik yurituvchi subyekt mazkur huquq va manfaatlarini buzgan xo'jalik yurituvchi subyektga nisbatan yozma tarzda talabnoma bildirishga haqlidir. Xo'jalik yurituvchi subyekt "Xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to'g'risida"gi qonunning 17-18-moddalariga asosan talabnomani olgan kundan boshlab o'n besh kunlik muddat ichida unga javob qaytarishi shart.

6. Nizolarni hal qilish joyi. Iqtisodiy protsessual kodeksdagi umumiy qoidaga ko'ra, yuridik shaxslarga nisbatan da'volar ular davlat ro'yxatidan o'tgan joydagi sudga taqdim etiladi.

Kodeksning 34-moddasida, bir necha javobgar bo'lganda, javobgarining davlat ro'yxatidan o'tgan joyi noma'lum bo'lganda va javobgar boshqa davlatda bo'lganda, sudlarga tegishlilik aniq belgilangan.

7. Tomonlarning rekvizitlari, bu – ularning to'liq ma'lumotlari hisoblanadi. Yuridik shaxs nomi, manzili, aloqa raqamlari, hisob raqami, bank nomi, bank kodi, soliq to'lovchining identifikatsion raqami STIR (INN), vakolatli shaxsning familiyasi ismi otasining ismi, telefon raqami hamda imzo-muhr yoki elektron imzo.

Anvar ERGASHEV,

Baxmal tuman adliya bo'limi yuridik xizmat ko'rsatish markazi bosh yuriskonsulti

Aybsizlik prezumpsiyasi – aybdorning jinoyati qonuniy tartibda isbot qilinmaguncha, uni aybsiz deb faraz qilish. Gumon qilinuvchi, ayblanuvchi yoki sudlanuvchi o'zining aybsizligini isbotlab berishi shart emas.

Aybsizlik prezumpsiyasi talabi bo'yicha isbotlanishi mumkin bo'lmagan barcha gumonlar ayblanuvchining foydasiga hal bo'lishi kerak, ya'ni birovning jinoyat qilganlikda aybdorligi isbotlanmasligi uning aybsizligi isbotlanganligiga tengdir. Jumladan, amaldagi Jinoyat-protsessual kodeksining 23-moddasiga muvofiq, aybdorlikka oid barcha shubhalar, bosharti ularni bartaraf etish imkoniyatlari tugagan bo'lsa, gumon qilinuvchi, ayblanuvchi yoki sudlanuvchining foydasiga hal qilinishi lozim. Qonun qo'llanilayotganda kelib chiqadigan shubhalar ham gumon qilinuvchining, ayblanuvchining, sudlanuvchining foydasiga hal qilinishi kerak. Bunda "Shubha javobgarlikka tortishga asos bo'la olmaydi", degan o'ziga xos qoida yotibdi. Bosh qomusimizning 20 va 28-moddalaridagi normalar shunga monandir. Xususan, Konstitutsiyamizning 20-moddasida "Inson bilan davlat organlarining o'zaro munosabatlarida yuzaga keladigan qonunchilikdagi barcha ziddiyatlar va noaniqliklar inson foydasiga talqin etiladi" deb, 28-moddasida esa "Aybdor-

☐ **E'tirof etish kerak, yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizning 28-moddasida "Aybsizlik prezumpsiyasi" prinsipi mustahkamlandi. Ya'ni, jinoyat sodir etganlikda ayblanayotgan shaxs uning aybi qonunda nazarda tutilgan tartibda oshkora sud muhokamasi yo'li bilan isbotlanmaguncha va sudning qonuniy kuchga kirgan hukmi bilan aniqlanmaguncha aybsiz, deb hisoblanishi belgilandi.**

AYBSIZLIK PREZUMPSIYASI

ISBOTLANMAGAN AYB – ISBOTLANGAN AYBSIZLIKKA TENG

likka oid barcha shubhalar, agar ularni bartaraf etish imkoniyatlari tugagan bo'lsa, gumon qilinuvchining, ayblanuvchining, sudlanuvchining yoki mahkumning foydasiga hal qilinishi kerak" deya ta'kidlanadi.

1948-yil 10-dekabrda qabul qilingan "Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi"ning 11-moddasida ham aybsizlik prezumpsiyasi prinsipi mustahkamlangan. Unga asosan, jinoyat sodir etganlikda ayblangan har bir inson himoya uchun barcha

imkoniyatlar ta'minlangan holda, ochiq sud majlisi yo'li bilan uning aybi qonuniy tartibda aniqlanmaguncha aybsiz, deb hisoblanishga haqlidir. Ushbu normani yanada aniqroq va tushunarliroq talqin etsak, aybsizlik prezumpsiyasi mohiyatida "Isbotlanmagan ayb – isbotlangan aybsizlikka teng" degan xalqaro mezon yotadi.

Shohjahon JUMAYEV,

Adliya vazirligi qoshidagi Yuristlar malakasini oshirish markazi katta o'qituvchisi

☐ BILASIZMI?

– **Ko'chmas mulk obyektiga kadastr pasporti olish tartibi qanday?**

– Mazkur xizmatdan foydalanmoqchi bo'lganlar davlat xizmatlari markazi yoki yagona interaktiv davlat xizmatlari portali – my.gov.uz orqali ariza beradi. Arizalar 3-25 ish kuni ichida ko'rib chiqiladi. Davlat xizmatlarini ko'rsatish uchun to'lanadigan yig'im miqdori bazaviy hisoblash miqdorining 0 barobaridan 80,5 barobarigacha etib belgilangan. Xizmatga onlayn ariza berilganda yig'im summasining 90 foizi undiriladi.

– **Kadastr pasportini shakllantirish qaysi holatlarda bepul rasmiylashtiriladi?**

– Kadastr pasportini rasmiylashtirish hukumatning 2020-yil 2-sentabrdagi 535-sonli qaroriga ko'ra, ko'chmas mulk objekti bo'yicha birlamchi kadastr yig'imajildi (pasporti) mavjud bo'lib, bego-

nalashtirilganda yoki obyektida o'zgarishlar (rekonstruksiya, qo'shimcha va alohida qurilish) mavjud bo'lmaganda, ko'chmas mulk obyektining bir qismi begonalashtirilganda obyektning qolgan qismiga yoki rekonstruksiyasiz toifasi o'zgarganda, kadastr yig'imajildi (pasporti) yo'qolganda (yaroqsiz holga kelganda va ko'chmas mulk objekti ko'rsatkichlari o'zgartirilmagan) bepul amalga oshirilishi mumkin.

Mazkur davlat xizmatidan davlat xizmatlari markaziga borgan holda yoki onlayn tarzda foydalanish mumkin.

– **Tug'ilganlik haqidagi guvohnoma o'rniga tibbiyot muassasasi tomonidan QR-kod tasviri tushirilgan ma'lumotnoma berilyapti. Bu tug'ilganlik haqidagi guvohnoma bilan tenglashtiriladimi?**

– Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 29-sentabrdagi 540-sonli qaroriga binoan, joriy yil 1-iyundan boshlab tug'ilganlik holati fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish bo'limlarida qayd qilingani haqida tibbiyot muassasalari tomonidan QR-kod (matrik shtrixli kod) tasviri tushirilgan ma'lumotnoma beriladi va ushbu ma'lumotnoma tug'ilganlik haqidagi gerbli guvohnomaga tenglashtirilishi belgilandi. Davlat organlari va tashkilotlar tomonidan uni qabul qilishni rad etish qat'iyon taqiqlangan. Ya'ni, tibbiyot muassasalari tomonidan QR-kodli ma'lumotnoma tug'ilganlik haqidagi gerbli guvohnoma bilan bir xil kuchga ega.

Fuqarolarga tug'ilganlik haqidagi gerbli guvohnoma ularning istalgan vaqtdagi murojaatlariga asosan fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish bo'limlari tomonidan belgilangan miqdorda gerb yig'imi undirilgan holda rasmiylashtirib beriladi.

Savollarga Samarqand shahar adliya bo'limi davlat xizmatlari markazi bosh mutaxassisi Shirin ZAKIRYAYEVA javob berdi

Qahramonimiz – Toshkent viloyatida yangi ochilgan Angren universiteti rektori, yuridik fanlar doktori, O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a'zosi Komil Sindarovning hayot kitobi mazmunli, havas qilsa arzigulikdir. Uning hayot yo'lida nafaqat oddiy izlar, balki zalvorli, mashaqqatli, sharafli lahzalar ham juda ko'p. Ham ilmiy-ijodiy, ham jismoniy, ham aqliy mehnat, yuksak insoniy fazilatlar va samimiyati zamirida esa bu insonning benazir xarakteri yaqqol ko'rinadi. Yuqoridagi fikrlarimizning in'ikosini Komil Oydinovichning hali maktabda o'qib yurgan chog'laridagi yozgan she'rlarida, nomzodlik va doktorlik dissertatsiyasida, qolaversa, ham nasrda, ham nazmda yozilgan o'nlab asarlarida ham ko'rishimiz mumkin.

Oltimish uch yoshni qarshi olayotgan Komil Sindarov Samarqand viloyati Qo'shrabot tumanida ziyoli oilasida tug'ilgan. Otasi maktab o'qituvchisi, onasi qishloq kutubxonasida mudira bo'lgani uchunmi, u bolaligidan kitobga mehr qo'ydi, ilm yo'lini tanladi. U tarbiya topayotgan oilada ertalabki nonushtada, kunduzi, kechki mahal oila jam bo'lganida dasturxon atrofida faqat kitob muto'laasi, bilim olish sirlari, ilmu ma'rifat, sharqona tarbiya haqida so'z borardi. Maktab davrlarida uning qo'lidagi kitob tushmas edi. Bugun bu an'anani uning o'zi davom ettirmoqda.

– Yillar davomida shuni tushundimki, yutuqlar hikmati – vaqtni to'g'ri taqsimlashda ekan, – deydi Komil Sindarov hayotiy tajribalari haqida gapirar ekan. – Rahmatli ustozimiz Hojiakbar Rahmonqulov ilmiy ish yoza boshlagan mahallarim menga yo'l-yo'riq ko'rsatib, vaqti kelsa, dalda berib, har bir inson uchun oltindan qimmatli ne'mat bo'lgan vaqtni qanday qilib to'g'ri taqsimlash kerakligini o'rgatgandi. Umrim davomida ustozimning bu sabog'i menga ko'p yaxshiliklarni yetkazdi. Shu hikmatli, ibratli saboq sabab nomzodlik ishini yoqlab, sud tizimida ishladim, shu orada o'ngayaqin kitoblarni nashrdan chiqdi. Farzandlarimga, nabiralaringa ham ustoz o'g'itini o'rgatib, kam bo'lmadim.

Har bir insonning o'z hayot kitobi bor. Bu kitobni, ta'bir joiz bo'lsa, uning o'zi yillar davomida mehr bilan yozadi. Bu kitobning sahifalari qanchalar rangin, qiziqarli va mazmunli bo'lishi ko'p jihatdan insonning o'ziga, irodasi-yu, orzu-umidlari sari intilishiga bog'liq, albatta. Mutafakkirlardan biri shunday degan ekan: "Hayot yo'lingda ketaver, ketaver, ketaver. Keyin orqangga bir qarab qo'y, sendan "iz" qolayaptimi?"

Nabiralaring shaxmat ustalarini bellashib, xalqaro grossmeysterlar safidagi O'zbekistonimiz sharafini himoya qilganida ham barcha yutuqlarning ildizi mehnatda, oddiygina hayot haqiqati – vaqtning qadriga yetishda ekaniga ko'p bora guvoh bo'ldim.

Yosh bo'lishiga qaramay, shaxmat tarixida olamshumul g'alabalarga erishgan, yurtimiz sharafi bo'lgan aka-uka Javohir, Islombek, Humoyun Sindarovlarning yutuqlari barchamizga faxru iftixor bag'ishlaydi, albatta. Butun mamlakatimiz aholisi, katta-yu kichik Sindarovlar oilasida tarbiya topayotgan bu o'zbek o'g'lonlarining salohiyati, muvaffaqiyati bilan faxrlanadi.

Olamshumul g'alabalarni qo'lga kiritgan Javohir Sindarov va uning ukasi, shaxmat bo'yicha bir qator musobaqalarning sovrindori, olti yoshda Osiyoni zabt etgan Islombeklar qanday qilib bu darajaga yetishdi. Bu muvaffaqiyatlarning siri, bosh omili nimada? Bolaning iqtidorini o'z vaqtida anglash va uni rivojlantirish uchun ota-onalar qanday yo'l tutishlari, nimalarga ahamiyat qaratishlari darkor?

Komil aka bu mavzuda gap ketganda, bola tarbiyasining nozik jihatlari, farzandning nimaga iqtidori borligini o'z vaqtida aniqlash va uni rivojlantirish borasidagi hayotiy tajribalarini

HUQUQSHUNOSNING IJOD OLAMI

shunday o'rtoqlashadi:

– Har qanday bolada o'ziga xos iqtidor bo'ladi. Birovda ochiq, boshqasida yashirin. Ota-onaning, buva va buvilarning vazifasi esa, ana shu iqtidorni ro'yobga chiqarishdan iborat. Bu ish qancha erta boshlansa, shuncha samarali bo'ladi.

Maqolamiz qahramoni 1978-yilda o'rta maktabni "oltin" medal bilan tamomlaydi. U shu yili Samarqand davlat universitetining huquqshunoslik fakultetiga o'qishga qabul qilinadi.

Komiljon Sindarov 1983-yilda universitetni bitiradi. U shu oliygohning "Fuqarolik huquqiy fanlar" kafedrasida o'qituvchi bo'lib ish boshlaydi. Ilm yo'lini tanlagan yosh pedagog 1986-1990-yillarda SamDUning aspiranturasida o'qiydi. 1990-yilda nomzodlik dissertatsiyasini himoya qiladi. U qisqa muddat O'zbekiston Respublikasining Fanlar akademiyasi va huquq institutida kichik ilmiy xodim sifatida faoliyat yuritadi.

Komiljon Sindarov 1990-1994-yillarda Bosh prokuraturada bo'lim prokurori, boshqarma prokurori lavozimida, 1994-2001-yillarda Toshkent shahar Sirg'ali tuman prokurori o'rinbosari, shahar prokuraturasi bo'lim prokurori, bo'lim katta prokurori vazifalarida ishlagan.

U 2001-yildan O'zbekiston Res-

publikasi Oliy xo'jalik sudida bo'lim boshlig'i, sudya bo'lib ishlagan. 2003-2013-yillarda Jizzax viloyat xo'jalik sudi raisi lavozimida faoliyat yuritgan.

2013-2016-yillarda "Agrobank" ATB yuridik departamenti boshqarma boshlig'i, departament boshlig'i o'rinbosari lavozimida samarali faoliyat yuritdi. Komil Sindarov 2016-2018-yillarda shaxmat bo'yicha Respublika ixtisoslashtirilgan bolalar va o'smirlar sport maktabi direktori sifatida faoliyat yuritdi. 2018-2019-yillarda Adliya vazirligi huzuridagi huquqiy siyosat tadqiqot institutida bo'lim boshlig'i vazifasida ishladi.

2019-yildan O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi direktori o'rinbosari, kafedra professori lavozimlarida faoliyat yuritdi.

Komiljon Sindarov shu yilning boshidan Angren universiteti rektori vazifasida ishlamoqda. 20 ga yaqin she'riy, 12 ta detektiv asarlari nashrdan chiqqan. Tajribali huquqshunos, shogirdlari ko'p ustoz ayni kunlarda rahbarlik ishidan tashqari navbatdagi badiiy asarlari ustida ish olib bormoqda.

She'riy asarlarida Vatan tuyg'usi, bolalarni qadrlash va ezgulik – bosh mavzu! She'rlarida baxshiyona ohanglar ham quloqqa chalinadi. Bu satrlar, balki, bobosi – el sevgan taniqli shoir va baxshi Ergash Jumanbulbul o'g'lining g'oyibona ta'siri bo'lsa ajab emas.

Kitobxonlarga dastlab shoir sifatida tanilgan ijodkorni bugungi o'zbek adabiyoti o'quvchilari detektiv asarlar ustasi, bilimdoni sifatida bilishadi.

"Qimmatga tushgan xato", "Temuriylar kutubxonasining siri", "Amirlikning oltin taxti izidan", "Kechikkan qasos", "Tungi qotillik", "So'poqsoydagi sirli qotillik", "Qadr kechasidagi qotillik" kabi asarlari nashr qilinib, keng kitobxonlar hukmiga havola etilgan. Yozuvchining "Dorixonadagi qotillik" asari ham detektiv janrda yozilgan bo'lib, hayotiy haqiqatlarni oq va qora ranglarda yaqqol tasvirlaydi. Muallif qahramonlarini yaxshi yoki yomon deb ajratmaydi. O'quvchi mutolaa jarayonida fikrlaydi, mulohaza qiladi, atrofida sodir bo'layotgan voqealarni jonli tasvirlarda ko'radi, xulosa qiladi.

Bu kitoblarni juda ko'p vatandoshlarimiz sevib mutoala qilishmoqda. Mutolaa zavqi bilan esa, qalbingizda vafo, sevgi, sadoqat, diyonat, adolat, o'zingizdan kattalarga hurmat, kichiklarga izzat, Vatanga muhabbat kabi tuyg'ular barq uradi.

Botir DONIYOROV,

Angren universiteti Axborot-resurs markazi bosh mutaxassisi

E'LONLAR

Navoiy viloyat adliya boshqarmasining 2023-yil 19-oktabrdagi 134-um-sonli buyrug'iga asosan advokat Boltayev Sunnatilla Abdirasulovichga 2018-yil 28-dekabrda berilgan NV 000016-raqamli advokatlik faoliyati bilan

shug'ullanish huquqini beruvchi litsenziyaning amal qilishi va advokatlik maqomi tugatildi.

***

Navoiy viloyat adliya boshqarmasining 2023-yil 19-oktabrdagi 133-um-sonli buyrug'iga asosan

advokat Eshquvvatov Shuhrat Bahriddinovichga 2021-yil 10-noyabrda berilgan NV 000114-raqamli advokatlik faoliyati bilan shug'ullanish huquqini beruvchi litsenziyaning amal qilishi va advokatlik maqomi tugatildi.

Toshkent shahar adliya boshqarmasi jamoasi uzoq yillar notariat sohasida faoliyat ko'rsatgan faxriy huquqshunos Xurshida Igamberdiyevaga o'g'li

Ulug'bek YUSUPBEKOVning vafot etganligi munosabati bilan chuqur hamdardlik bildiradi.

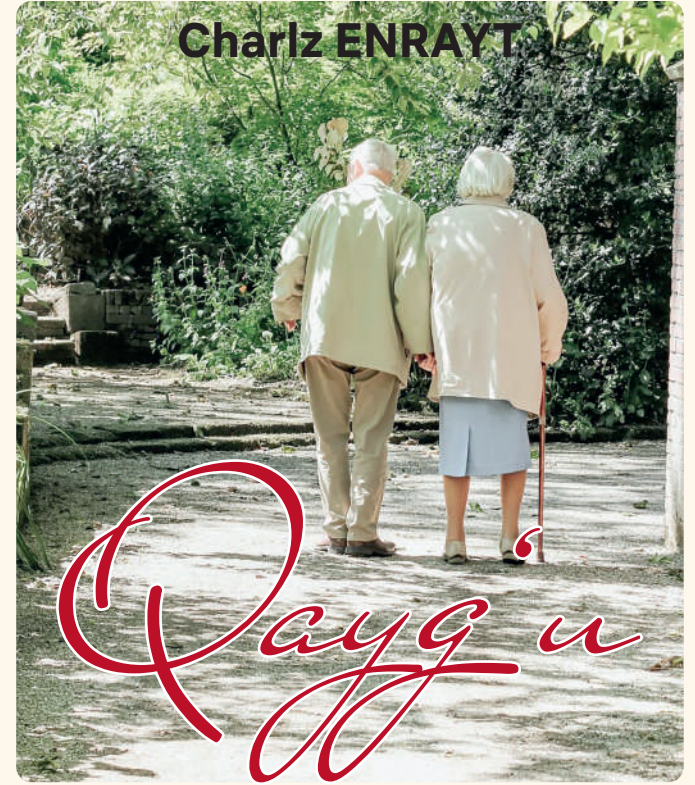
8 ADLIYA FAXRIYSI

Eleonora Zabirova Tojikistonda tugʻilgan. Hayotining eng yorqin sahifalari, goʻzal xotiralari, yutuqlari Oʻzbekiston bilan bogʻliq. Salkam 40 yillik mehnat faoliyatining 32 yilini notariat sohasiga bagʻishlagan huquqshunosning ibratli hayot yoʻli bor. E. Zabirova Toshkent davlat (hozirgi milliy) universitetining huquqshunoslik fakultetini tamomlagach, 1981-yilda Toshkent shahrining Hamza tuman 1-sonli davlat notarial idorasi maslahatchisi sifatida huquq olamiga qadam qoʻydi.

U yuridik sohaga katta ishonch bilan kirib keldi. 1983-yilda Mirzo Ulugʻbek tuman 1-sonli davlat notarial idorasi notariusi, keyinchalik Yakkasaroy tuman 2- va 1-sonli davlat notarial idorasi notariusi, 1995-yildan bir muddat Toshkent shahar adliya boshqarmasi katta maslahatchisi lavozimida faoliyat yuritdi. Notariat sohasida toʻplagan katta tajribasi, qonunchiligimizdagi yangiliklarni tezkorlik bilan oʻzlashtirishi, albatta davlatimiz siyosatining huquqiy demokratik davlat qurish borasidagi ustuvor vazifalarini teran his qilishi tufayli islohotlarga oʻz bilim va amaldagi ishi bilan javob berishni oʻz burchi deb bilgan huquqshunos 1996-yil yana notariat tizimiga qaytdi. Yakkasaroy tuman 1-sonli davlat notarial idorasi notariusi vazifasida salkam 15 yil xizmat qildi. Bu tumanda qancha-qancha notarial harakatlarni yaʼni bitim va shartnomalar, vasiyat va meros, arizalar, ishonchnomalar, notarial tasdiqlangan hujjatlar-ga tenglashtiriladigan vasiyatnomalarni amalga oshirdi. Fuqaro kasalligi, nogironligi tufayli yoki boshqa sabablarga koʻra notarial idoraga bora olmaydigan ayrim hollarda notarial harakatlar mazkur fuqaro turgan joyda amalga oshirilishi mumkinligini inobatga olib, xonadonlarga borib, xizmat koʻrsatish unga aslo malol kelmadi.

ADABIY AYVON

SAODATLI ayol

Xizmat vazifasini sidqidildan bajarishga oʻrgangan, fuqarolarning huquqiy bilimi va madaniyatini oshirishni oʻz faoliyatining bir qismi deb hisoblagan E. Zabirova tashkilot va korxonalarda, mahalla va oliy taʼlim dargohlarida qonunchiligimizdagi yangiliklar, hukumatimizning yangi qarorlari mazmuni va mohiyatini sodda xalqona tilda tushuntirishga oʻz hissasini qoʻshdi. Zamondoshlarimizning koʻplab muammolariga huquqiy yechim topishda yordam berdi.

Oʻz kasbiga sodiq qahramonimiz faqat qonunlarga tayanib ish koʻrdi, qonun talablaridan chetga chiqmadi. Qayerda ishlamasin, albatta bilimi va tajribasi unga qoʻl keldi. Huzuriga kelgan fuqarolardan maslahatini ayamadi. Samimiyyat va madaniyat eng yaxshi shiori boʻldi. Shu boisdan ham u ish faoliyati davomida notarial harakatlarning haqiqiy emas, deb topilishiga aslo yoʻl qoʻymadi.

Oʻz kasbini sevgan insonlar hamisha elda aziz, jamiyatda qadr topadi. Eleonora Ravilevna ham davlat va jamiyatda oʻzining munosib oʻrnini topgan, oilada sevimli, farzandlar, shogirdlar va doʻstlar davrasida qadrlı inson sifatida yuksak hurmat va ehtiromga sazovor ayol. Ana shu saodatli ayolni qutlugʻ yosh bilan chin dildan muborakbod etamiz.

Marusa HOSILOVA,
"Inson va qonun" muxbiri

Garchi notarius qonunchilikda nazarda tutilgan notarial harakatlarni hamda ular bilan bevosita bogʻliq huquqiy va texnik tusdagi harakatlarni amalga oshirish yoʻli bilan jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari hamda qonuniy manfaatlarini himoya qilishni taʼminlaydigan shaxs boʻlsa-da, bu kasbning oʻziga yarasha masʼuliyati va mashaqqati bor.

Huquqshunoslar oilasida kamolga yetgan qizga bu sohaning sirlarini egalash uncha qiyin boʻlmadi. Oʻzbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasida xizmat qilgan otasi – Ravil Shigabutdinov, Adliya vazirligida uzoq yillar mehnat qilgan onasi – Soniya Zabirovalarning yuridik sohadagi tajribasi, bilimi albatta, Eleonora Zabirovaga qanot va mahorat maktabi boʻldi.

Bugun Chikagodan xat oldim. Qariyalar uyidan. U yerdagilar onam vafot etgani haqida xabar qilishardi. Qoʻlimdagi barcha ishlarimning jilovi shu ondayoq chiqib ketgandek boʻldi. Dunyo koʻzimga zulmatga botgandek tuyuldi. Onamni endi koʻrolmasligimga va bu olamda yoʻqligiga ishonolmasdim... Tiriklik chogʻida u hech qachon oʻlmaydiganga oʻxshardi. Yuragimdan xuddi bir nimani sugʻurib olishgandek edi. Uyga arang kirib bordim. Yoʻlga tayyorgarlik koʻrish kerak, biroq bunga hafsala qilolmayotgandim. Borganim bilan nima foyda? Oʻlganni qaytarib boʻlarmidi? Onajon, onajon, magar shunday moʻjiza yuz berganida qanot chiqarib, yoningizga uchib borardim-ku-ya! Sizni hech qachon yigʻlatib qoʻymasdim. Nega yoningizga bormadim? Ish, uy, xotin, bola-chaqani sizdan afzal bilibman.

Uyga kirib borganimda xotinim kayfiyatim yoʻqligini bilsa ham tinim bilmay dugonasi bilan telefonda gurunglashardi. Hammasi koʻzimga erish tuyildi, hech yerga sigʻmayotgandim. Hatto xotinimning mingʻir-mingʻiri, maza-matrasiz gaplarni aytib, betinim xiringlashi ham jigʻimga tegayotgandi. Darhol oʻrnimdan turdim-da, qoʻlidagi goʻshakni tortib oldim va jahl bilan joyiga ilib qoʻydim. Bunday munosabatni kutmagan xotinim:

– Ha, nima balo, jin chaldimi? – deb soʻradi.
– Undan ham battar. Onam... onam oʻldi...
– Ha, shundaymi? Oʻlsa oʻlar, shunga shunchami? – dedi u qaygʻumni mensimay.

Butun vujudim titrab ketdi:
– Sen... sen... axir... nimalar deyapsan?
Men hali oʻzimni qoʻlga olib, gapimni tugatmagan ham edimki, telefon jiringladi. U hech nima boʻlmagandek goʻshakni koʻtardi.

– Allo... Nima? Kim? O-o-onam? Nega? Qachon? Mayli... yetib boramiz...

Goʻshakni ilarkan, tuqqan onasidan ayrilgani haqidagi xabarni eshitgan ayolim achchiq-achchiq yosh toʻkardi.